

WYROK Z DNIA 21 CZERWCA 2012 R.

III KK 148/12

Doprowadzenie człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności w rozumieniu art. 280 § 1 k.k. to zachowania, które nie polegają na użyciu przemocy wobec osoby; spowodowanie stanu bezbronności polega na tym, że pokrzywdzony mający do tej pory możliwość obrony lub ucieczki, zostaje ich pozbawiony.

Przewodniczący: sędzia SN D. Świecki (sprawozdawca).

Sędziowie SN: P. Kalinowski, Z. Puskarski.

Sąd Najwyższy w sprawie Arkadiusza K., skazanego z art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 158 § 1 k.k. w zw. z art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 276 k.k. i art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. w dniu 21 czerwca 2012 r., kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść oskarżonego od wyroku Sądu Okręgowego w R. z dnia 11 grudnia 2009 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w G. z dnia 24 lipca 2009 r.,

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę p r z e k a z a ł Sądowi Okręgowemu w R. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

UZASADNIENIE

Arkadiusz K. wraz Pawłem K. zostali oskarżeni o to, że: w nocy z 17 na 18 października 2006 r. w W., działając wspólnie i w porozumieniu

używając przemocy polegającej na wyciągnięciu z samochodu, a następnie uderzając rękoma w twarz i kopiąc po całym ciele doprowadzili Andrzeja P. do stanu bezbronności, po czym zabrali w celu przywłaszczenia portfel z zawartością dowodu osobistego na nazwisko Andrzeja P., książeczki wojskowej na nazwisko Andrzeja P., dwóch kart bankomatowych wystawionych przez Bank PKO BP, dowodu osobistego Marzeny P., prawa jazdy wystawionego na nazwisko Marzeny P., książeczki wojskowej Lecha P., a następnie z kieszeni spodni wyciągnęli pieniądze w kwocie 700 zł oraz trzy telefony komórkowe m-ki Nokia 6220, Sagem, Sony Ericsson, tj. przedmioty o łącznej wartości 2 500 zł, przy czym opisanego czynu obaj dopuścili się w ciągu 5 lat po odbyciu kary co najmniej 6 miesięcy pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo podobne, tj. o czyn z art. 280 §1 k.k. w zb. z art. 158 § 1 k.k. w zb. z art. 275 § 1 k.k. w zb. z art. 276 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w G. z dnia 24 lipca 2009 r., Arkadiusz K. został skazany za czyn z art. 280 § 1 k.k. w zb. z art. 158 § 1 k.k. w zb. z art. 275 § 1 k.k. w zb. z art. 276 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., na mocy zaś art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. została mu wymierzona kara 4 lat pozbawienia wolności, na poczet której zaliczono okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie, orzeczono także o kosztach sądowych.

Wyrok Sądu pierwszej instancji został zaskarżony w drodze apelacji przez obrońców obu oskarżonych.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w R. z dnia 11 grudnia 2009 r., apelacje obrońców zostały uznane za oczywiście bezzasadne, a wyrok Sądu pierwszej instancji utrzymany w mocy.

Od wyroku Sądu Okręgowego w R. kasację na korzyść oskarżonego Arkadiusza K. wniósł Prokurator Generalny, zaskarżając go w całości i zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie

przepisów prawa karnego procesowego, tj. art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., polegające na nienależytym rozważeniu i niewłaściwym ustosunkowaniu się do podniesionego w apelacji obrońcy oskarżonego Arkadiusza K. zarzutu obrazy prawa materialnego oraz sporządzenie ogólnikowego uzasadnienia wyroku utrzymującego w mocy orzeczenie sądu pierwszej instancji, podczas gdy prawidłowa, wszechstronna kontrola odwoławcza mogłaby doprowadzić do odmiennego rozstrzygnięcia, bowiem zaskarżony wyrok uznający, że Arkadiusz K. dopuścił się popełnienia zarzucanego mu przestępstwa z art. 280 § 1 k.k. w zb. z art. 158 § 1 k.k. w zb. z art. 275 § 1 k.k. w zb. z art. 276 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. został wydany z rażącym naruszeniem prawa procesowego – art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. i art. 424 § 1 k.p.k., ponieważ opis przypisanego oskarżonemu czynu nie zawiera wszystkich znamion występku z art. 158 § 1 k.k. i art. 276 k.k., a uzasadnienie nie wyjaśnia w tym zakresie podstawy prawnej wyroku. W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w R. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja Prokuratora Generalnego jest oczywiście zasadna. Rzeczywiście Sąd odwoławczy w sposób rażący naruszył art. 433 § 2 i art. 457 § 3 k.p.k., przez nienależyte ustosunkowanie się do zarzutu apelacji w zakresie dotyczącym kwalifikacji prawnej przypisanego czynu, co w konsekwencji doprowadziło do utrzymania w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji wydanego z obrazą prawa materialnego. Opis przypisanego oskarżonemu czynu nie tylko, że nie spełnia wymogu z art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., ale przede wszystkim wskazuje, że oskarżony nie wypełnił znamion przestępstwa z art. 158 § 1 k.k. i art. 276 k.k. Nie ma bowiem w tym opisie ustaleń, że oskarżony naraził pokrzywdzonego na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienia skutku określonego w art.

156 § 1 lub 157 § 1 k.k., czego wymaga dyspozycja art. 158 § 1 k.k., ani też w stosunku do art. 276 k.k., że oskarżony postąpił z dokumentem w sposób opisany w dyspozycji tego przepisu.

Sąd Rejonowy w G. nie poświęcił kwestii kwalifikacji prawnej czynu dostatecznej uwagi, o czym świadczy uzasadnienie wyroku, nie czyniąc w zasadzie w tym zakresie żadnych rozważań. Konstatacja Sądu pierwszej instancji, że: dokonując kwalifikacji prawnej przypisanego oskarżonym czynu, Sąd uznał, że swoim zachowaniem wypełnili oni znamiona przestępstwa z art. 280 § 1 k.k. w zb. z art. 158 § 1 k.k. w zb. z art. 275 § 1 k.k. w zb. z art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., nie jest wystarczająca. Sąd ten, poza arbitralnym stwierdzeniem, w żaden sposób nie wyjaśnił podstawy prawnej wyroku (art. 424 § 1 pkt 2 k.p.k.). Było to o tyle istotne, że niezależnie od nieprawidłowego opisu przypisanego czynu, rozważenia wymagała kwestia możliwości przyjęcia realnego zbiegu przepisów z art. 280 § 1 k.k. i art. 158 § 1 k.k. W odniesieniu do tych przepisów zachodzić może stosunek *lex consumens derogat legi consumptae*. Występek z art. 280 § 1 k.k. wymaga m.in. stosowania przemocy, co oznacza, że naruszenie nietykalności cielesnej zostaje przez ten przepis skonsumowane (por. wyrok SA w Białymstoku z dnia 30 lipca 1991 r., II AKr 52/91, Lex 21092).

Nie dostrzegł powyższego uchybienia Sąd Okręgowy w R. i podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji.

Nieprawidłowo przeprowadzona kontrola odwoławcza była również przyczyną pominięcia kolejnego błędu Sądu Rejonowego, dotyczącego kwalifikacji prawnej czynu z art. 276 k.k. W tej kwestii brak jest podstaw dowodowych świadczących, że zachowaniem swoim Arkadiusz K. wyczerpał znamiona tego czynu. Z opisu przypisanego czynu wynika, że oskarżeni zabrali w celu przywłaszczenia portfel z zawartością wymienionych tam dokumentów. Można w tym wypadku mówić jedynie o

popelnieniu przestępstwa określonego w art. 275 § 1 k.k., nie zaś i art. 276 k.k.

W rozpoznawanej sprawie w opisie przypisanego czynu brak jest wszystkich znamion strony przedmiotowej przestępstwa z art. 158 § 1 k.k. i art. 276 k.k. Jednakże wobec zaskarżenia wyroku apelacją wyłącznie na korzyść oskarżonego rozważenia wymaga, czy sąd odwoławczy jest uprawniony do zmiany opisu przypisanego czynu przez dodanie brakujących znamion, gdyby uznał, że czyn oskarżonego faktycznie te znamiona wypełnił. W orzecznictwie Sądu Najwyższego zgodnie przyjmuje się, że gdy wyrok nie został zaskarżony na niekorzyść oskarżonego, to sąd odwoławczy na skutek związania zakazem *reformationis in peius*, nie może ani dokonać nowych, niekorzystnych dla oskarżonego ustaleń faktycznych, w tym także w zakresie opisu przypisanego czynu, np. poprzez uzupełnienie („dookreślenie”) jego znamion, ani w tym celu uchylić wyroku i przekazać sprawy do ponownego rozpoznania (por. postanowienia SN: z dnia 26 maja 2004 r., V KK 4/04, OSNKW 2004, z. 6, poz. 66; z dnia 20 lipca 2005 r., I KZP 20/05, OSNKW 2005, z. 9, poz. 76).

Na marginesie tych rozważań trzeba też wskazać, że doprowadzenie człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności w rozumieniu art. 280 § 1 k.k. to zachowania, które nie polegają na użyciu przemocy wobec osoby. Spowodowanie stanu bezbronności polega na tym, że pokrzywdzony mający do tej pory możliwość obrony lub ucieczki, zostaje ich pozbawiony. Opis czynu wskazuje, że oskarżeni użyli przemocy. Natomiast nie ustalono, aby wywołali stan bezbronności w inny sposób, nie polegający na użyciu przemocy. Dlatego też zawarte w opisie czynu stwierdzenie, że doprowadzili pokrzywdzonego do stanu bezbronności, nie jest prawidłowe.

Z tych wszystkich względów konieczne było uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu

odwoławczym. W tym postępowaniu Sąd odwoławczy, mając na względzie poczynione powyżej uwagi, ponownie dokona kontroli odwoławczej zaskarżonego wyroku.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy orzekł, w sentencji.